

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунуң, Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

№ 251 (9933)

1975 чылдың октябрь 25, суббота

1925 чылда үндээлтеттинген

Өртүө 2 коп.

ВУР ЧАЗААНЫҢ БАШТЫҢЫНЫҢ МОСКВАДАН ЧОРУПКАНЫ

ВСАП ТК-ның Политбюро кежигүгү, Венгр Улус Республикаының Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Дьердь Лазар октябрь 23-те Москвада Ленинградче чорупкан.

Ужудушкун шөлүгө хундуугу таңымды чыскаат, ВУР-нуң болгаш ССРЭ-ниң күрүне гаминерин күүсеткен.

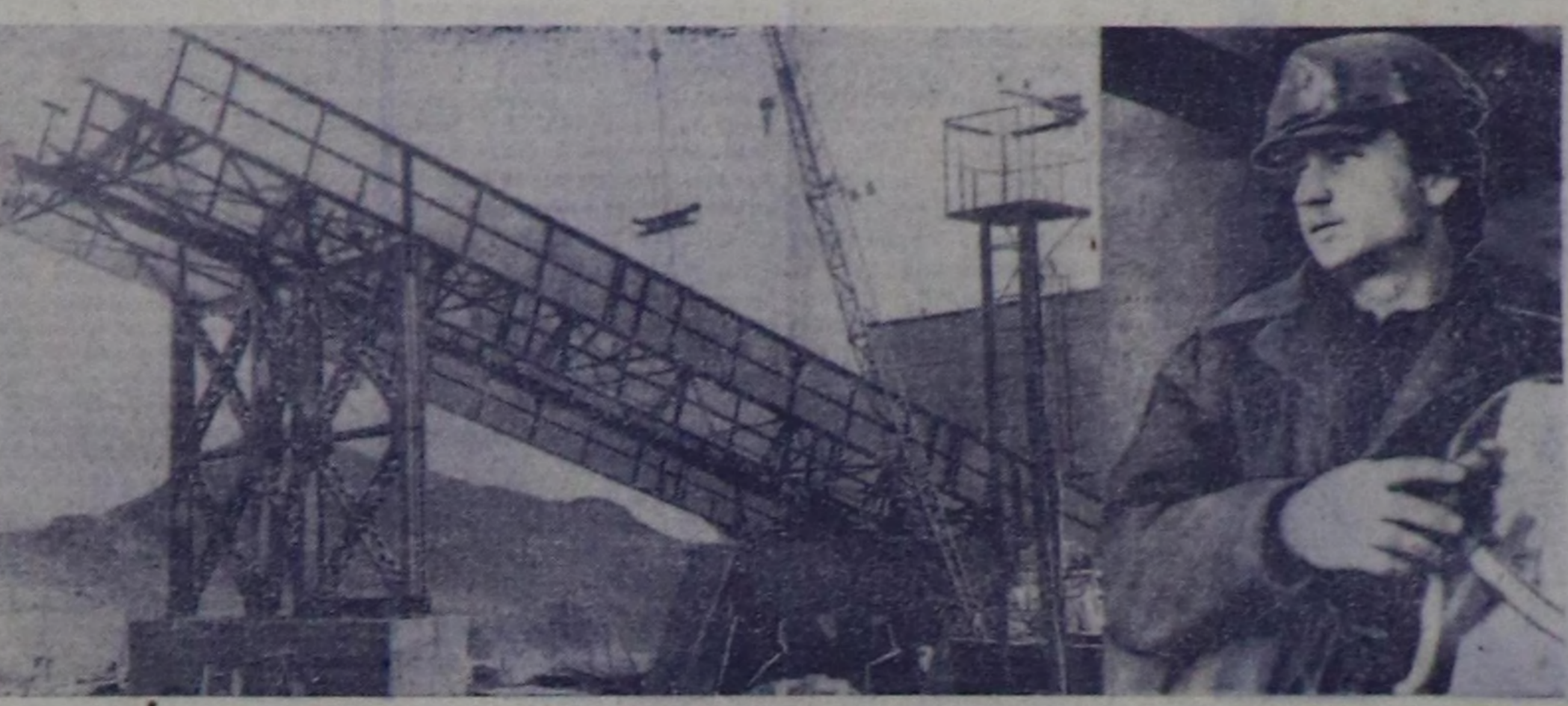
ШАҢНАЛДЫ ТЫВЫСКАН

Бурунгу хун Чуртталга-коммунал ажил-агый министрствонун кызыл булуңуна «Суг канал» эргелединиң ажилчылари болгаш инженер-техниктиң ажилдакчылары чыгып келген.

Чаагайжыдылган ниитиниң херээ

Тыва черде орай күс дүшкен. Оон-биле кады ажил-агыйның янзы-бүрү адырларына хамаарышкан сонгаарлаттынмас сорулгалар бистин мурун-вуста тургустунуп турар. Оларның бирээзинге бүгү-ниитиниң чугула херээ болур—хоорайларның болгаш суурларның күсүк чаагайжыдылганын кириштирип болур.

СЭКП-ниң XXV съездизинге эткүштүр! АК-ДОВУРАК: ИЙИГИ ЭЭЛЧЕГ ТУДУУНДА

«Сибирьстальконструкция» трестиниң Абаканда эргелединген келген Николай Коноваловтуң болгаш Новосибирскиде эргелединген — Валентин Дорониниң бригадалары «Тыва даг дүгү» комбинаттың ийиги ээлчегин ажилдакчы кырып дээш шаапчы бу-биле ажилдап турар коллективтер болур.

Тоску беш чылды доозуп, СЭКП-ниң XXV съездизинче эткүштүр чоруп орай болганывыста, чурттакчылыг суурларын чаагайжыдыр талазы-биле чүү кылдынганын, чүү чүве чедир кылдынаанын, ам каныг айтырылганын шийттирээр ужурлугу дээрзин чер-чер Советтери болгаш чуртталга-коммунал чаагайжыдылга черлери түнпү, тодаралып көөр үжурлуг.

Күрүмениң тускайлап берген акша-хөрөңгизин, техникаын чөп ажылгап, хөй-ниитиниң калбак киржилгезинге даянып тургаш, чурттакчылыг черлерин чаагайжыдылганын чыдаан чылче улам экижидип турар чер-чер Советтери бисте эвээш эвес.

Эң эки чурттакчылыг суур дээш чарышты калбартыканын түнелинде Таңдыда Дүрген, Бай-Хаак, Каа-Хемде Ильинка, Чөөн-Хемчикте Шени, Бай-Тайгада Шуй эвээш өске-даа чурттакчылыг черлерин чаагайжыдылга болгаш ногаанчыдылга талазы-биле хөй ажилдар кылдынган.

Хоорайлар болгаш суурлар чаагайжыдылганын талазы-биле бо күзүн кылыр ажилдар кончуг хөй. Планнаттынганан өзүгээр хөй муң дөс ияштарын болгаш чадаң үнүштерин тарып олуртур, хөй кудумчуларны асфальтлаар болгаш чаагай кылыр, штакетник-херимнерин кылыр, санитарлыг ашталгаларын чогууру-биле чорудар ужурлуг бис.

Устүнде ажилдарын күүседирин ажилчы чоннар депутаттарынын хоорай, суур, көлдө Советтери план өзүгээр билдинип организастаар хүдээлгенгил. Бүдүрүдгелер, колхозтар болгаш совхозтар, албан организастаалар болгаш өөрөдиге черлери чаагайжыдылга болгаш ногаанчыдылга материалдар, транспорт болгаш кижжи күжү-биле дузалалышкан, бирги ээлчеге боттарының девискээрин чаагайжыдарын холга алыр ужурлуг.

Чайгаар бүткөн ситен шөлдөрүниң болгаш ситен тараан черлериниң үнүжү херелег болза-даа, республиканың колхозтары база совхозтары ниитиниң малыга чөмөр бөлөктөрү талазы-биле салдыгын сорулгаларын күүседир дээш болуур бүгү-те хемчеглерин аң турар.

Чайгаар бүткөн ситен шөлдөрүниң болгаш ситен тараан черлериниң үнүжү херелег болза-даа, республиканың колхозтары база совхозтары ниитиниң малыга чөмөр бөлөктөрү талазы-биле салдыгын сорулгаларын күүседир дээш болуур бүгү-те хемчеглерин аң турар.

К. Ф. БАЙРОЛДУ КҮШ-АЖЫЛДЫҢ ХООЧУНУ МЕДАЛЬ-БИЛЕ ШАҢНАЛ ДУГАЙЫНДА ТЫВА АССР-НИҢ ДЭЭДИ СОВЕДИНИҢ ПРЕЗИДИУМУНУҢ ЧАРЛЫ

Прокуратура органның ур чылдарда уре-түнелдиг ажилдакчы дээш ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиуму-нуң өмүдөөзинде «Күш-ажыл-дын хоочуну» медал-биле республика прокуратураниң кайрлар талазы-биле улуг дузалалчызы Клавдия Фадеевна Байролду шаңнаар.

Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Даргазы Б. ДОЛЧАҢМАА.

Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Секретары С. КРАСНЫЙ.

Кызыл хоорай, 1975 чылдың октябрь 24.

Аныяктарның дузазы

Бо чымын ажылдагы кырыр ажурлуг чугула объект — «Тыва даг-дүгү» комбинаттың ийиги ээлчегиниң туудууда ажилдап тураларга улуг дузаын Ак-Довурак хоорайның аныяктары чедирин турар. Ийиги ээлчегин кол коруузу-нуң туудууна эртен дашта-ныр хүнде Ак-Довурак хоорайның үс-чүс ажилчиннары, албан-ижалчылары, профтех училищениң сургууларын шеф-түшкүнге киришкен. Анда № 14 механизация участка-ны, салгының тууду эргеледириниң болгаш комбинаттың ажилдакчыларының коллективтери кызым акжилдаан.

Марина Розеновануң удурткамы амдырал халдырыгжа комбинаттын, Нина Горюхануң удурткамы төп лабораторияны кыстар болгаш Нада Слезинаны удурткамы школа коллективиниң комсомолчулары кызым акжил-биле туудуужуларның махтамын чаалап алган.

Устүс бригадаларга үстүң алгаш олар онгарлар казырыгжа, № 22 галереяның тууду болгаш ашталгалары болгаш оон-даа өске ажилдарын олар ша-дымды кылдышкан.

Ийи фундаментиң бетонна-рын хүдээлген.

Эртен неделяда туудуужу-ларның болгаш монтажниктериниң оларууна каш шак дургуулада арыгаш фабрика-зында болгаш төп будуруга лабораториязында 60 ажил комсомолчу немсип, оларга улуг дузаын чедирин ажилдаан. Ийди ортукм школаның өөреникчилери, амдырал хал-дырыгжа комбинаттың кол-лективтери болгаш оон-даа өске организастаалар анда киришкен.

МАНТАЛДЫГ ИШЧИЛЕР

«Тыва даг-дүгү» комбинат-тың ийиги ээлчегиниң туудууна кырыгери-биле Хову-Аксыдан

Ол бригаданың Владимир Сенюшкын болгаш Анатолий Потылыгына удурткамы болүү ток дамчыдыкчыларының чы-галарының доозгон салып, кы-зым акжилдап турар. Хову-Аксыдан келген бир бригада октябрь 25-ке чедир ам-даа

Н. ЧЕМЕЗОВ, Д. КЫЗЫЛ-ОЛ.

Чем белеткелиниң допчулалы

БОЛДУНАР АРГА ТУРДА СОКСАДЫП БОЛБАС

Чайгаар бүткөн ситен шөлдөрүниң болгаш ситен тараан черлериниң үнүжү херелег болза-даа, республиканың колхозтары база совхозтары ниитиниң малыга чөмөр бөлөктөрү талазы-биле салдыгын сорулгаларын күүседир дээш болуур бүгү-те хемчеглерин аң турар.

Кыштаглаашкыңа белеткел

КЫЛДЫНГАН АЖЫЛДАР

Кызыл районунуң «Тере-Хөл» колхозунуң ажилчилери СЭКП-ниң XXV съездизин тө-лөтүгү уткуур дээш эрестиг ажилдап турарлар. Ниитиниң ийиги кыштан хур-менди ажыгар дээш колхозчулар хөй ажилдарын кылган. Колхоз ниитизи-биле 100 тонна си-гонна белеткел, 10 дээрсе 1974 чылдыңдан 878 тонна кой, Бугу ситениң 600 ажилчи-нинизин колхозчулар чедир-ген. Мал чөмөр белеткээрине «Коммунисттериниң херел» колхозтары оңу багай кылыр, ийи ай дургуунада хонтулу-ле 150 болгаш 220 тонна саван тырып боодалаан. Өске-даа ажил-агыйлар ол ажилды оожум темпиде кылып турар.

Кыштаглаашкыңа белеткел

КЫЛДЫНГАН АЖЫЛДАР

Кызыл районунуң «Тере-Хөл» колхозунуң ажилчилери СЭКП-ниң XXV съездизин тө-лөтүгү уткуур дээш эрестиг ажилдап турарлар. Ниитиниң ийиги кыштан хур-менди ажыгар дээш колхозчулар хөй ажилдарын кылган. Колхоз ниитизи-биле 100 тонна си-гонна белеткел, 10 дээрсе 1974 чылдыңдан 878 тонна кой, Бугу ситениң 600 ажилчи-нинизин колхозчулар чедир-ген. Мал чөмөр белеткээрине «Коммунисттериниң херел» колхозтары оңу багай кылыр, ийи ай дургуунада хонтулу-ле 150 болгаш 220 тонна саван тырып боодалаан. Өске-даа ажил-агыйлар ол ажилды оожум темпиде кылып турар.

Чем белеткелиниң допчулалы

БОЛДУНАР АРГА ТУРДА СОКСАДЫП БОЛБАС

Чайгаар бүткөн ситен шөлдөрүниң болгаш ситен тараан черлериниң үнүжү херелег болза-даа, республиканың колхозтары база совхозтары ниитиниң малыга чөмөр бөлөктөрү талазы-биле салдыгын сорулгаларын күүседир дээш болуур бүгү-те хемчеглерин аң турар.

„КАРА САГЫШ БОЛГАШ ЫНАКШЫЛ“ ЧААНОМ

Депутат херэеженнер сәдү

СВЕРДЛОВСК. ССРЭ-нин болгаш РСФСР-нин Даян Советтерине аймак чоннар депутаттарынын чөр-чөр Советтерине Ортаа Уралда херэеженнер сәдү Делегейин херэеженнер чылынга холбаштыр Свердловскиге болган. Оларнын дыка хойу СЭКП-нин XXV съездинин төлөп-тик уткуур дээш социалистик чарышка киришип-шаан, тоску беш чылдын онааддаларын хуусаа бетинде күөседипкен.

Тыванын ном үндүрөр чери шалгаргангай немес чогаалчы Фридрих Шиллерин «Кара сагыш болгаш ынакшыл» деп шынша тыва дылга парлап үндүрениге белеткен турар. Ону тыва дыкча шүктүчү Юрий Кюнгенеге уран-чечен өскөр-беле окулдурган.

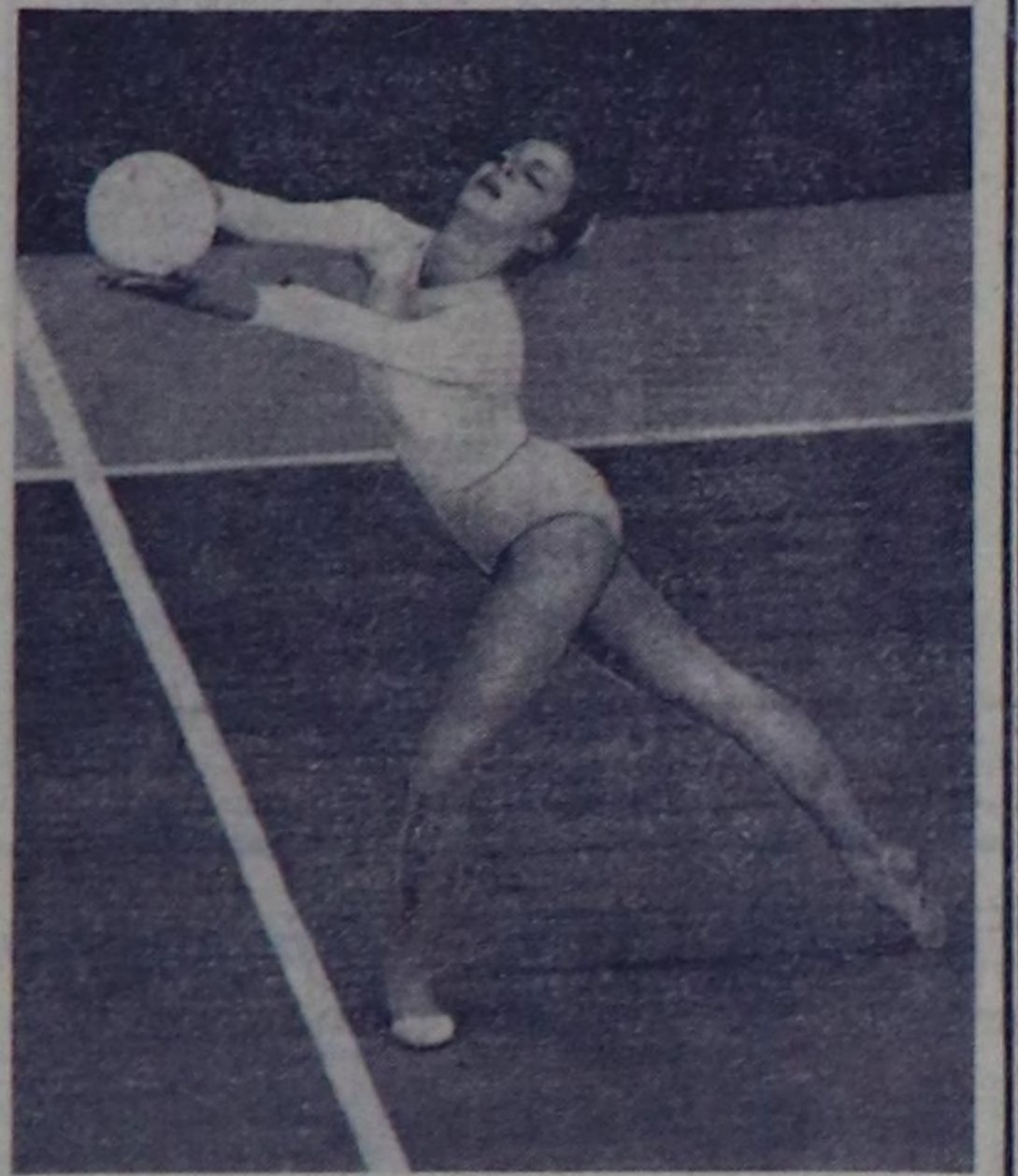
Делегейге сураттыгы, шалгаргангай салым-чачаныгы немес чогаалчы Фридрих Шиллер дегелей-литературанын эртинен болур «Дэрбешлер» деп баштайгы шыншин оос харлымында бижип эгелээ. Чогаалчы ол уеде Вюртембергтин герцогу Карл Евгенийге чарыкка «шериг академияны» сургуулу турган. Шиллер ол шини 1781 чылда бижип дооскан.

Ортаа Уралда аймак чоннар депутаттарынын чөр-чөр Советтеринде ам 14 муң ажыг херэеженнер бар. Олар депутаттарынын доктаамал комиссияларында иделкейи аймакчал, Советтерин күөсеки дыка хой комитеттерин удуртуп турар.

Россиянын сандружниччы херэеженнеринин сәдү

МОСКВА. Россия Федерациянын эр дээр аймактыг санитар дужиналарнын командирлери республиканын бүтү булуң-нарында Москвага чыгып келген. Ада-чуртуду Уауу дайынныга совет улустуң Тивилегезинин 30 чылдыга турсактаан ол сәдү аймакларын оларнын-биле кады Эвилелдер бажынынын Колонналыг салыкта Кызыл Крест нитилелдин активчилери, найсылтадык аймак чоннарынын төлөөлекчилери келген.

СПОРТ АЯННЫГ, ЧАРАШ ШИМЧЭЭШКИН

Хундулуг аалчыларнын аразында — санитар дружиначылары болгаш медицина сестралары чораянар, бистин демиселивистиң болгаш тивилегезинин тоотууга алдарыг өвөш азы арныларын кири бижидип, Ада-чуртуду Уауу дайынныга кири чораян херэеженнер турган. Тулчуушкун шолдеринге болгаш тылга олар профессионал болгаш хамааты хулээлгезинге боттарынын шынчыны бууругеннер. Табың тургузушкунуң чылдарында санитар дружиначылары херэеженнер совет кижилеринин кадымы камгалаарына уауу салымшынын кирип турар.

Мадриде поябыда болур уран гимнастика талазы-биле дегелейин бири чери дээш маргадага Совет Эвилелинин шиллинчек команданын Киевтин 17 харыг школанын, Совет Эвилелинин чаа чемпиону Ирина Дерюгина баштаар.

Чуртууд санитар болгаш камгалап күчүзүн бижылаарына боттарынын беденин, коммунизм тургузушкунуң күш-ажыкчы чыл демделгезинге эрешшүдүрү ажы-жиң-биле төлөптин салымшынын кири деп боттарынын шиптирлини сәдүтин киржи-чилери чугааларына онза-лап демделгезин.

Ирина спорту өг-бүдөгө торуттуңен, ооң адавы Иван Дерюгин амгы үеңиз спорттук беш язым хевиринин талазы-биле 1966 чылда олимпия чемпиону бооп чораян, а иези Украинаның эң шырак гимнастарынын бирээзи деп санаттыр чораян. Чаагындан тура Ирина спорту аалар дугайын күзеп чораян.

Лекторлар мергежилни бедидип турар

КИЕВ. Т. Г. Шевченко аттыг университеттин дегелей харлаазынын болгаш дегелей эргезинин факультетинин чанында дегелей байдалынын дугайында лекциялар номчуур лекторлардын билини бедидер талазы-биле бот-өоредялгези салбыры тургускан. Ында баштайгы сессия чаа доозулан. Динамиклар — партия болгаш комсомол аймакчалчылары, үлетпунуң болгаш көдө аймактыг специалистер — ол сессиянын үезинде өоредиле планнары-биле тамыжып, лектор аймактыг дуржулгазы-биле солушкан.

ЧУРУКТА: уран гимнастика талазы-биле Совет Эвилелинин 1975 чылда чемпиону Ирина Дерюгинаның мянжы-биле мергежилге кылып турар шимчээшкенини уран чараш болгаш шевригин. Ю. СОМОВТУҢ фотоу. ПМА.

ХОСТУГ ХУРЕШ

Өвүр районнуң Солчур ортума колхозынн спорт ээлынга районнуң школаларынын хостуг хурешке маргылаады болуп өрткен. Маргылаады районнуң дөрт ортума школаларында 42 жөселер киришкен. Спорттук бө хевирине школаларынын жаргылаады района бир дугаар болган-дөа болза бөдик дөңгөлле, организандык, солун болуп өрткен. Эң мянжыма Солчур, Салым школаларынын жөселери эки белеткелдин көргүскеннер. Команда талазы-биле бири чери Солчур ортума колхозынн спортчулары, ийиштин Салым ортума колхозынн командазы жөзөткөннер.

Эң чык дөңгөлле жөселерден бири чери Салым школанын өорендичиле Т. Саал, ийиштин Солчур школанын жөзелери Ж. Монуш алаанар. 48 жө чөбор дөңгөлле бири чери Солчур колхозынн өорендичиле А. Монуш, ийиштин Салым школанын В. Монуш жөзөткөннер, 52 жө чөбор дөңгөлле жөселерден бири чери Р. Ооржак (Салым), ийиштин Р. Куулар (Хандо-зайгы) алаанар, Солчур школанын өорендичилери В. Очур-оол, С. Порбу, В. Монуш олар тус-тус дөңгөлеринде чемпион болганар.

Изоологтук фронтунуң чус ажыг аймакчалчылары ний чыл дургузунда амгы үеңиз дегелей харлаадынын чугуда айтырлары, дегелей байдалынын дугайында лекциялар белеткээринин методиказын, СЭКП-нин тайбында ынакшыллаг ленинчи даштык политикагы улаанышкынын теориязын болгаш практиказын өоренер.

Районда чаа жөзөп олурар спорттук бө хевире — хостуг хурешти школачылар, амыктар ортузунага иптөрибириниң талазы-биле Салым болгаш Солчур школаларында кумкултура башкалары Марий-оол Донду, Кара-оол Шадыр болгаш хостуг хуреш талазы-биле бири разрядды, Солчур ортума колхозында динка башкымы Алексей Куулар олар кызыккай аймакчал, боттарынын уауу-хуууң кирип турарлар.

РЕДАКЦИЯНЫҢ АДРЕЗИ: Илгекс 667-000

деп турар. Ф. Энгельс ол шини политикатгы улаанышкыны баштайгы немес драма деп бижээ.

Штраустуң төрөэн чурту—Вена юбилейин төлөтпө-биле демделген турар. Найсылтадык хөгжүм талазы-биле бүтү амыдыралы ол юбилейин калбаа-биле байлап турар. ЧУРУКТА: Штраусту дидип турары... Юбилейиг дегелеген аймакча Вена улаанышкы бажынынын мурунда төлөк композиторун суратугы чогаалдарын күөседип, концерттерин көртүзүп турар. А. СЕМЕНОВТУҢ фотоу. (СЭТА-нын фотохрониказы).

Чаа кино

Артыктугу деп аттыг херэежен элдинтиг дүш дүжөн. Кайгамчыктыг-даа, хөгжүм-даа дүш. Сүт дег ак-бөрү аът муңкуян, карак чөтөс дөпкө ховулан карамандыг халдып өвүрүргө, оң алаңгыни хөт хөвүрүң шаян, аржылың хол-бөдөлдөп кара чалжын эгинерини кырынга эстеди, монгуң касталгалары кыргыткыны чорур.

„ХЕРЭЭЖЕН КИЖИ АЪТ ЭЗЕРТЭЭНДЕ...“

— Бо фильмин тургузуу туру, бистер кадыг-дошкуну-биле дайынарга өлүрткөн башка Гомбахар, аулдуң иделкейи-ил Аманжамаал. Хадир-мызы болган чаа амыдыралды Туркенинга боларалыр дээш маалдарыг демселеп турган өлүг болган диниг артык өске-даа херэеженне турсактаан бис. Бо кинонуң маалыры — Артыктугу — резюлюция, басма-чалы-биле демселеп турган отрад начальствынн кадыны. Угбаларын демселде көлдүрүп, эрги үеңиз чыдып калган амыдыралынын көргү үе шавар дээш чыдып тургушкуне кирип турган бажыны активчилеринин бирээзи көргүскөн бис.

Хову-Аксында медээлер

СОЛУН УЖУРАЖЫШКЫННАР Тыва АССР-нин болгаш РСФСР-нин улустуң артын М. М. Мунуак Хову-Аксы суурун турттакчылары-биле ужуражышкын эрттир чораян. Дегелейин IX кинофестивалыга бири шаңдалып алган «Дерсу Узала» деп кинога тырттырышкын үезинде болушкан онзагы чүдөлдөрүн ол сонургадып чугаалаан. Комбинаттың ажылчылары, школалар, суурун турттакчылары болгаш бүтү-авыл-дөңгө эртем-практиктер семинарыга чуртууд ады-ады хову-аксыдан келген эртемденнер ужуражышкынарга киришкеннер.

СОНУРГАКТАРГА

Тейлерниң чажыды АБАКАН. Хаксиянын калбак-дөпкө ховулары-биле бирле дугаар халдын эрткин кижи, ында билингир-ле, шаңшаады улустуң кылып кааны тейжигентерин болгаш бажыныктарына дораян-на эскерип каар. Оларнын чартык-чандыктыгы уауу калбаа-калбак даштар болулар. Үе-дүңүчү паз болгаш талазы-биле төүчүлүрүң болгаш аркөстөттөрүң ийиштин хавра тугаал.

Аналар

Кызылдын пассажирлер АТБ-ин 1, 2, 3 класстарынн чолаачыларын ажилга чалап тур 5 чыл ажыма стажтыг 3 класстың чолаачыларын автобустанга ажилдадыр-биле, оонунде 2 класс өорелди алыр. 3 чыл стажтыг 3 класстын чолаачыларын ажилдадыр. 2 класс өорелди-биле 2 ай хуусаалып чорудар.